

rövid foglalatát adja a társulati gyűléseknek, melyek közül külön kiemelendő az 1898 szeptember 29-iki Erzsébet királyné emlékünnepele.

A társulat névkönyve a tisztikar, választmány, a tiszteleti, valamint az alapító és évdíjas tagok névsorát közli. Nemi meglepetéssel kell megjegyeznünk, hogy Hunyadmegye előkelőségeiből és történeti családaiából még igen sokan nem méltatják figyelmükre ezt a társulatot, mely pedig annyi buzgalommal szolgálja a megye szép múltját. Szinte az a kopott észrevétel tolúl elé: hogy sokan, igen sokan távollétükkel tündökölnék még. Hisz Hunyadmegyéből nem 85 alapító és 160 évdíjas tag telhetnék ki s egy kis jóakarattal meg kellene kétszereződni ezen számsoportoknak. A taggyűjtést ajánljuk tehát úgy a hunyadmegyei hatóságoknak, mint az értelmiségnek, mert ez a társulat igazán „*hunyadmegyei*“ csak akkor lesz, ha a megye minden számottevő tényezőjét pártolói és munkásai közt szemlélhetjük. Ép úgy feltűnő, hogy sem a megye, sem Déva vagy Vajda-Hunyad, Hátszeg, Szászváros városok vagy a nagyobb községek még rendszeres évi segélyre sem méltatják ezt a jóra való társulatot, mely néhány lelkes tagjának köszönheti ezt a tartalmas Évkönyvet is. A vidéki társulatok első feltétele volna, hogy *a közvetlen környezet hozza meg első sorban értük áldozatait s ne csak a szaktudósok lelkesedjenek azokért.* A hunyadmegyei társulat teljesen rászolgált eddigi sikereivel a megyei társadalom támogatására a gróf *Kuun Géza* elnöki minősége egymagában indokolná óhajtatásunk mielőbbi teljesedését, mert nagy kár volna, hogy ez a társulat is a „*névből élők*“ közé kerüljön. Különösen a társulati múzeum megépítését ajánljuk a megye értelmiségének figyelmébe.

Szentgyörgyi Pál.

KÜLÖNFÉLÉK.

Múzeum a zálogházban.

I.

Egy erdélyi hitelbank zálogosztályában kiváltképpen s eladásra szánt régi serlegekre figyelmeztetvén, megtekintettem azokat s az igazgatóság szíves engedelméből a többi zálogba vetett régi serlegeket: és nagy meglepetésemre olyan gyűjteményt találtam ott régi erdélyi serlegekből, a milyennel egyik múzeumunk sem dicsekedhetik. Sajnos, hogy az érdekesebb példányok nem az eladók között voltak, hanem az elzálogosítottak s minden perczben kiválthatók között.

E serlegek többnyire sátoros cigányok tulajdonai, a kik — tudvalevőleg — előszeretettel vásárolják és szedik össze s nemzedékről-nemzedékre féltékenyen őrzik a régi ezüst poharakat. Ez az ő legkedveltebb

értéktárgyuk s mint hajdan őseinknél az „arany és ezüst marha“ képezte és pótolta a mai takarékpénztári betéteket, értékpapirokat: a sátoros cigány értéktárgya mai napság is — az ezüst pohár. Ha megszorul, beteszi a zálogházba; ha pénzre tesz szert, kiváltja; de eladni csak a legvégső esetben akarja.

Nem régen vásárolt az Erdélyi Múzeum két ilyen serleget egy fogarasi zálogháztól; de, sajnos, a legszebbekhez hozzájutni alig lehetséges.

A kérdéses zálogházban tett futólagos szemlém alatt feltártam előttem az erdélyi fejedelmi kor ötvös művészetének egy egész nagybecsű sorozata. Micsoda remek díszítések, virágfüzérék, formaszépségek, címerek, feliratok, melyek elárúlják a kort és sokszor az eredeti őstulajdonosokat.

A legrégebbek egyike egy kis kehelyalakú ezüst pohár 1571 évszámmal, tehát a Szapolyai János Zsigmond halála és Báthory István fejedelemségre választása esztendejéből.

Még ugyane századból való *Cseszeliczki Boldizsár* felíratos és címeres serlege, kinek egykori gazdáját 1594-ben fejeztette le Kolozsvár piacán Báthory Zsigmond.

A XVII. századból való sorozatot Filstich Lőrincz kolozsvári hírneves ötvös átdöfött szügyű egyszarvút ábrázoló serlege s az *iktári Bethlenek* valamelyikének két hattyú-címeres serlege nyitja meg; egyiken *Kemény János* fejedelem szarvasos címere díszlik; másikon a *Nalácsi (így!) István* és felesége *Tornya Borbára* neve, mellette a *Haller Jánosé* a „Hármas Historia“ írójái s a *Henter* család egyik XVII. sz. tagjáié. Nem hiányzik a szőlőlevet szerető Apafiak szőlőfürtös címere sem, a tulajdonos *Apafi Miklós* nevével s bezárja a XVII. századi nagybecsű és történeti emlékü sorozatot *Bánffy György* az első gubernator griffmadaras címerű s felíratú serlege.

Külön collectiot képeznek a *czéhpoharak*, jelvényekkel, felíratokkal; továbbá *szász egyházak* egykori serlegei; s egy sajátos collectio *czigány-vajdák* neveivel, bevéselt arc képekkel s sátor előtt ülő cigány alakokkal.

A melyek aztán nem beszélnek az egykori tulajdonosokról, annál ékebben beszélnek az erdélyi fejedelemségi ötvös művészetéről, annak bámulatos fejlettségéről, ékítő magyaros stíljéről.

Az embernek gyönyörrel telik el a lelke, látva ezek szépségét, művészi remektségét; de viszont elszorúl a szíve, hogy ezek nem valamely múzeumnak irigyelt és tanúlságú szolgáló kincsei, hanem szét-szórt és elzüllött emlékei régi dicsőségnek, honi művészetünknek.

Ez a véletlen lelet azt a gondolatot ébresztette bennem, hogy a kutató és gyűjtő keresse fel a cigány sátrakat s próbálja meg hozzá jutni a hasonló tárgyakhoz, bár — azt hiszem — nem lesz könnyű dolog; s tegyük tanulmány tárgyává a zálogházakat, (ha mindenütt annyi előzékenységgel találkozánk, mint én az illető bank igazgatósága

részéről) s rajzoljuk le, fotografáljuk, írjuk össze és le a történeti és műbecsű ötvösműveket, ha már meg nem szerezhetjük.

Rendszeres és hosszabb idei munkával igen érdekes és közhasznú tanulmány nőné ki magát e rejtett múzeumokban való kutatásból.

II.

Egy hét múlva újra felkeresvén (most már Békésy Károly barátommal és az ő fényképkészülékével) a nagyérdékű gyűjteményt, a következő serlegeket találtuk és vettük számba; és pedig először a felíratos vagy címéres poharakat:

1. Kis ezüst ivópohár 1571 évszámmal egy címér felett, melyben a *nyitott olló* címérmkép szabójelvényt tüntet fel, két oldalt *L. L.* betű a tulajdonos nevét jelzi. Ötvösjegye: egymásba font *M. F.* (J?) betű.

2. Vert ezüst pánczélos pohár MOLNAR JÁNOS köríráttal egy koszorús körben; az előbbihez hasonló mesterjeggyel: az M felett 7 alakú jel.

3. Sima ezüst serleg, fent virágdíszű szegélylyel, oldalán koszorúval övezett címérrrel, benne kardot tartó kar, körülírása: CZERENY SEBESTIEN; a címérpaizs felett 1595 évszám. Ötvösjegy *B T N* monogram.

4. Pénzes pohár, oldalába egymás felett 3+3+3 eredeti római pénzdarab, fent *B. K.* betűkkel, felette kisebb alakban *B Z I* betűk.

5. Füles ezüst kupa fedeletlen, oldalán egy koszorús körben e felírat:

GEORGIVS

HEDELIUS

1632.

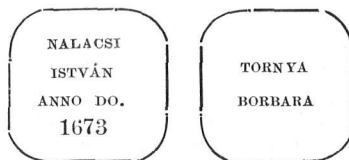
Ötvösjegye *A R* monogram.

6. *Filstich Lőrincz*, kolozsvári XVII. sz. hírneves ötvös, czápás ezüstpohara, címérrrel; a paizsban: szügyén átdőfött egyszarvú, a sisakon lévő korona felett ugyanaz; körírata: LAVRENTIVS FILSTICH. A pohár felső szegélyén: TRIA SVNT POCULA NECESSITATIS IVCVNDITATIS ET TEMVLENTIAE. Mesterjegye a talpán: *N E* monogram.

7. Ezüst pohár, koszorúban eme köríráttal: MAROSVASARHELI KOVÁTS CE POHARA, ANNO DOMINI 1638; alatta kasza és pöröly képe. Mesterjegye: *N B* (vagy *P*?)

8. Fedeles vert ezüst kupa, remek domborművű allegorikus képekkel: *Bachus*, *Euterpe*, *Clio* alakjaival, mindenik alatt latin hexameterekkel, 1642 évszámmal; fedelén, mely idegen hozzáillesztés, török tugra. Mesterjegye: *A B* monogram.

9. Nagy ezüst czápás kupa, XII. számmal, melyből kitűnik, hogy egymásba járó poharak külső darabja, fent és alant aranyozott szegélylyel. Oldalán koszorúval övezett kettős körben ez a felírat:

Mesterjegye a talpán: *S R* (N?) monogram.

10. Nagy ezüst serleg, sima oldallal, rajta az Apafiak szőlőfürtös sisakos címere, melynek körirata: NICOLAVS APAFI 1676. Mesterjegye nincs rajta.

11. Nagy ezüst czápás serleg, címerrel, benne író tollal író kéz, felette *M. B.* betű, alatta 1677. évszám.

12. Hat, domború czikkelyű, remek művű öblös ezüst kupa, mindenik czikkén egy-egy erősen kidomborodó tulipán vagy vadrózsa virág; egyik kisebb tulipán felett címerkép: háromágú liliomszálat tartó kar, körirata: SÁROSPATAKI ISTVAN KOBZOS BORBARA. 1688. (Ha nem csalódom: Teleki Mihály udvari papjának pohara volt.)

13. Nagy czápás ezüst pohár a Bánffy-család kardot tartó griffmadaras címerével, köriratában: GEORGIUS BANFI DE LOSONCZ. I. *Bánffy György*, a XVI. század végén élt első gubernator pohara volt, a munka s felirat arra vall.

14. Szász városbeli szabó czéh-pohár, egyik feléa egy nyitott ollót mutató címer, e körirattal: *Emitt hoc poc. P. F. In memoriam societatis Sartorum.* 1693. die 9 Dec. Két oldalt

MICHAEL KEYSER

JOANNES ETZELY

ANTECESSORES SOCIETATIS

Másik felén ez a felírás: DOMINUS PARENS CUM ASSESSORIBUS

D. JOHANNES GROO

D. MICHAEL KEÜL

D. LUCAS LISTENIUS

Mesterjegye nincs.

15. XVII. sz. czápás pohár, címerrel: koszorúzott fejű kardos férfi alak, kezében írattekeres: IVSTITIA felirattal, felette *C. L.* betűk (Az Erdélyi Múzeum megvette.)

16. Czápás ezüst pohár, körben kikarczott 3—4 soros felirat nyomával, 1700 évszámmal. Mesterjegye *A A* monogram.

17. Fedeles ezüst kupa, talpán 1709 évszámmal.

18. Nagy czápás pohár, aranyozott címerrel, melyben egy szívalak, felette kettős *W* alakkal, felette egy sapkás, köpenyeges alak, jobb kezében virággal, bal kezében égő gyertyával (?), felette felirat: JOHANNES BINDER 1710. Mesterjegye: *C H.*

19. Czápás pohár, címeres, a fiait étető pelikán, körirata: JOHAN CONRADI PASTOR LESCHK. 1714. Mesterjegye hiányzik.

20. Nyolcz egyenes oldalú ezüst serleg, egymásba fonódó szép virág- és vonaldíszítésekkel, egyiken 1740 évszám és *CB* monogram, a talpán tökéletlen karczolású *MR* monogram.

21. Sima ezüst kis pohár, talpán 1770. évszám *IS* ötvösjeggyel.

22. *RIEMER CZECH* feliratú ezüst pohár, állat-, virág- és gyümölcsalakú díszítéssel. Felső részén 3 állat alak: vadászkutyá, őz és róka; középső részén: tulipán, körte, alma, szőlőfürt; alsó részén vonaldíszű s kerek rajzok.

23. Hosszukás formájú ezüst czéh-pohár, kerek virágdísz alatt ollós (szabó) címerrel s *A. G.* betűkkel (XVII. sz). Talpán ötvösjegye: *MD*

24. Kis ezüst pohár, oldalán ovális alakokban virágdíszítések. Talpán *A Giergl. Kolozsvár, 1818.*

Ezek a címeres és felírtos poharak voltak még bent egy héttel később első látogatásom után az illető zálogházban. Ezek azonban a kevésbé művészi kivitelű példányok voltak. A legszebbeken sem címer, sem felírás, de annál gazdagabb ötvösmunka a díszítésekben. Ezeket fénykép felvétel után alkalmilag képmelléklettel fogjuk bemutatni.

Meg kell azonban emlékeznünk a poharaknak egy sajátosság csoportjáról, az u. n. *czigány-poharakról*, melyekből több érdekes példány volt zálogban. Ilyen:

25. Egy nagy öblös, simafalú *czigány-pohár*, oldalán két körrel, melyek mindenikében sátor előtt ülő czigány alakja van bevésve, felette *Szeigo Péter* felírral; a másik felett 1846 évszámmal.

26. Nagy, öblös, ezüst *czigány-pohár*, sima oldallal, két köralakú díszítéssel, melyekben egy-egy sátor alakja s előtte egy-egy keresztbe tett lábakkal ülő oláh-czigány képe, kezében pohárral, egyik felett eme felírás: *Sága* (= Sárga?) *Péter*. A másik körben u. a. kép felett: 1850. évszám. Talpán mesterjegy *I D.* (63 $\frac{1}{2}$ lat).

27. Nagy ezüst *czigány-pohár*, címerrel, melynek 4 felé osztott paizsában szőlő, sátor, 3 ezüst s 3 vörös pólya és nap látható. Talpán: *Erdődi, Kolozsvár*, közben Kolozsvár címere, alatta a 13 próba jegye s 1851 évszám.

28. Nagy *czigány-pohár*, felső szegélyén vadászjelenetek: vándorló czigányok, sátor, kutya, nyúl stb. képe. Oldalán két kör; egyikben sátor előtt guggoló czigány, kezében pohárral, alatta *Nothi* felírás, a másik körben u. a. kép alatt *Marchus*. Mester- és próbajegy, mint az előbbin.

29. A fennekinez hasonló nagy *czigány-pohár*, sátor előtt ülő czigányképpel, ezzel a felírral: *Marcus Nothi*, a másik kör u. a. képe felett 1846.

Hogy ezek nem arczképek, mutatja az, hogy ez a két, u. a. tulajdonos poharának képe különböző s a második egészen u. a., mint a Sárga Péter poharán lévő kép.)

30. Nagy *czigány-pohár*, *Resmasch Banko* 1861 felírral.

Szádeczky Lajos.

Paulus Diaconus halálának ezerszázadik évfordulója alkalmából Cividálában, a régi Friaulban folyó évi szeptember 3-án *történelmi kongresszus* lesz az olasz király védnöksége s az olasz közoktatásügyi miniszter elnökelete alatt. Ezen az olasz és a külföldi egyetemek s tudós társaságok közül igen sokan képviseltetik magukat; hazánkból idáig csak a *kolozsvári egyetem* jelentette be képviselőjét dr. *Márki Sándor* személyében. A kongresszus körlevele külön is kiemeli a kolozsvári egyetemet, mely nemcsak külön képviselőt küld, ki felolvasást is tart a longobardok magyarországi tartózkodásáról és emlékeiről, hanem elrendelte az egyetem azt is, hogy ugyanezen képviselője, mint a közép-kor tanára, nyilvános előadásokat tartson Paulus Diaconusról s a longobardok magyarországi vándorlásáról, Paulus krónikájának lefordítására pedig pályadíjat tűzött ki (melyet Gombos Ferencz Albin nyert el, Rácz Miklós pedig dícséretben részesült). A felolvasók közt lesz

Bertolini, Jerrai, *Crivellucci*, Landucci, Tropea, Calisse, Rutar, *Dahn Félix* és Aurelli, valamennyi Paulusra vonatkozó tanulmányokkal. A beíratási díj 10 lira, mely a bizottság tevékeny elnökéhez, Ruggero *Morgante* cividalei polgármesterhez küldendő be. Reméljük, látogatottabb lesz a cividalei történelmi kongresszus, mint a milyen az 1409. évi cividalei zsinat volt.

M. S.

Komáromi Csipkés György bibliája történetéhez. Földvályú László dolgozata a *Prot. Szemle* 1891 évfolyamában (IV.) bőven tájékoztat a sorsról, mely az 1717—19. közt megjelent nevezetes könyvet érte. Az itt közlendő írat 1723-ból való, a mint a hátán a továbbiban, de egész külön idézett 1723. 14. törv.-cz. körülbelől tanúsítja s mert Zinzendorf szerepe is a bibliák kérdése ügyében ez évre szól s ez az új bizottság az Erdődi Antal Gábor egri püspök ez évi június havi felterjesztésére küldetett ki, melyben, mint az id. czikk közli, a püspök a bibliák kiadását, felsőbb rendelet daczára, megtagadta. A bibliák sorsa, mint ismeretes, az lett, hogy Egerben 1754. nov. 5-én elégették őket. E levélforma jelentés, hogy kihez intéztetett az elmaradt vizsgálati ülésről és hogy ki írta, az íratokból ki nem tűnik. A jelentés a következő:

Az szent rabok (Bibliák) dolgát és kiszabadulását addig munkálódta ezelőtt Debreczen várossa, hogy ő Felsége kegyelmesen parancsolt az imperialis cancellarius Zinzendorf uramnak, hogy mixta conferentiát tartson iránta, és a mi difficultások előadják magokat, ő Felségének reportáltassanak, szinte tegnapelőtti napra convocaltatta volna Zinzendorf uram a kiket illet, és ő Felsége parancsolt, u. m. mlgs v. cancellarius Erdődi Ádám uramat, m. veszprémi püspök, Eszterházi Imre uramat, egy vagy két jesuitát, egy Pázmánitát, secularis embereket is egynehányat; a többi jó szívvel comparealt volna, de m. cancellarius Erdődi Ádám uram ő excellenciája nem comparealhatott; egészségtelen úri ember is, mert a gutta megütötte volt, mikor Lengyelországból kijött s egyéb ratioja is vagyon etc. Ezen materiában a több úri emberek, még a clerusnak is nagy része, kivált a jesuiták és Pázmánita (ez magyar) faventer vadnak religiókhhoz, és az egy említett v. cancellarius uram, az öcsese mlgs Erdődi Gábor uram ő excellenciája dispositiójából keményebb, most említett Erdődi Gábor egri püspök uram is itt vagyon, mivel disgustussal volt a Flgs udvar ő excellenciája ellen, a B.(iblia) kiadásáról expediált decretumnak neglectussaért s abban akarja magát enodálni, a mindennap kereső vétkeknek szaporításával, nagyobbára penig a vétkek találatnak az szók termináltatásiban, ban, ben, ra, re: névben, nevére s a többi. Az is objicialtatik nekünk, ki adott szabadságot az új versiora? az miéink felelték, ki tiltott el tülle? azonkívül is az ezelőtti Molnár és Károlyi fordításaival megegyez etc. Szintén tegnáp máramarosi követ, Szegedi Ferencz uram (kivel együtt vagyok) Tordai B. uram, debreczeni követ, Kecskeméti

B. András uram, én és szathmári követ Váradi Mihály uram, considáltunk vala és a Tótfalusi uram magyar Bibliájának praefatióját magyarra fordítottuk, mely is nem keveset contribuál ez materiához, és az beadattatott Zinzendorf uramnak, azzal biztatnak, hogy mihelyen mlgs Cancellarius uram jobban lészen, Sigrai Józseph' uram a köszvényből valamit épül (ki felől praedicaltatik, personalisságot assequal) azon B(iblia) revisiójához hozzá fognak etc. Sok üdőtől fogva ennyi catholicus ember B(ibliát) nem olvasott, mint most mennyi olvas, bárcsak lenne haszna etc. Ezt is meg mérem az uramnak írni, mind a dolgoknak mostani nehéz folyását, mind e gyűlésnek elhaladását és elmulását (ha úgy kell lenni) az sok és nagy competentiák causálják. A vacantiáknak sok s nagy emberek competitori vadnak: a kit ő Flge cancellariatusra s personalisságra akarna promovealni, azok felől azt mondja mlgs Palatinus uram, készebb ő excellenciája resignálni, mintsem azokkal szolgálni; a kiket kívánna mlgs Palatinus uram promotealtatni, azok promotioját repugnálják az ő Flge favoritái: és ez a ratio, melyet felyebb citalék. (B. Wesselényi-család levélt. az 1723 évi íratok közt).

Ferenczi Z.

Két férfi ruházatkép a XVII. századból. Régi nemesleveleken nem ritkaság, hogy a címér az adományozás idejében divatozó viseletet örökíti meg.¹ Ilyen ruházatképet tartott fenn a XVII. század elejéről a *Csomóssok* címere. Nemeslevelöket² II. Ferdinánd adta Csomoss Mihály, a felesége Wersendy Borbála, fiaik István és András s leányaik Anna és Kata részére Bécsben, 1629. július 24-én. A nemeslevél igen szép kiállítású. A kezdősor szokott aranyos betűin kívül a második sort is egészen aranyozott fekete gót betűkkel írták, a harmadik és negyedik sort pedig fekete, latin nyomtatás betűkkel. A címerpaizsot a rendes foszlányokon kívül négyfelől országos címerek környezik, s mindezeket keret gyanánt egy kék alapszínű aranyvirágos téglalap fogja be. Maga az érdekes címeralak a fehér paizsmezőben zöld téren álló, szembenéző, kurta szakálos, pödört bajszú, álló, egész férfi. Szétterjesztett karjait könyökben meghajtva jobb kezében lopótök alakú üveget, baljában égő gyertyát tart felfelé. Haja, szakála és bajusza sötétbarna. Fejét fekete magyar sapka fedi.³ Gyér aranyvirágos az övig összegombolt, gallértalan, fűzöld szín dolmányának egyik szárnyát a kivetett jobb láb az övön alól kissé félre lebbenti, úgy, hogy ezen az oldalon egészen látszik a fehér magyar nadrág, mely a csinos, formás lábszárakon megfeszül, s a térden alól érő és elől némileg

¹ Ilyen pl.: A kihalt Radák bárók címere, s a kevésbé ismertek közt a nagyborosnyói Bede családé, melyen szép zöldruhás magyar férfi van (1622), s a kiscgörgényi Inczéké, melyen egykorú (1636) ref. papi öltözetet látunk.

² Eredetije Csomoss Miklósnál Ádámoson, Kis-Küküllőmegyében.

³ Nagyon hasonló azokhoz, melyeket az erdélyrészi ref papok hivatalos működésük alatt viselnek, csak hogy nincs zsinorozva.

bevágott sárga magyar eszímákba ér be. A kardkötő öv barna, s róla izmos szablya lóg hátra, melynek csak alig hajló markolatát, egyenes keresztvasát, s a széles tok végét láthatjuk. Zsinorozás egyik ruhadarabon sincs. Az egész alak, — de nemcsak ez, hanem az egész címer — kidolgozása igen ügyes munka, s mindamellett, hogy majdnem háromszázados, sértetlenül maradt.¹

Úgy csinosságra, mint épségre nézve jóval gyengébb lábon áll az a másik magyar ruhás férfi alak, melyet a *m.-fülpösi* ref. templom egyik ajtószárnyának hátára festettek. Valószínűleg egykorú a templom menyezetfestésével.² Háromnegyed profilban jobbra áll, s nincs egy méter magas. Lekopott fejének csak körvonalai ismerhetők meg, de hátraomló, hosszú, barna haja épen maradt, s a lapoczkákig ér le. Még épebb a ruházat; csak a színek halványodtak. A dolmány hosszú, gallértalan, szennyes-zöld színű és testhez álló. Lefelé szűkülő újjai a kézcsuklókig érnek. Világos piros öv szorítja a derékhez, s az övön felül a nyakig 12 gomb zárja a mellén össze, míg azon alól gombok nincsenek. Világos piros a szűk magyar nadrág is, mely a kissé vékony lábszárakra szorúl reá, a térden jóval alól érő eszímák pedig sárgák. Száraik tetejét elől egy-egy gomb díszíti, s a kérgen alól hegyes, csillogos sarkantyú áll hátrafelé róluk. Az övről áttört munkájú kardkötők nyúlnak le a széles, hajlott kard díszitményes tokjához. A markolat-hajló, a keresztvas az éles oldalon csaknem a markolat fejeig nyúlik be, foka felé pedig szinte derékszög alatt áll keresztbe a pengével. Az alak félkezével bal csípője táján egyik kardkötőt érinti, míg jobbját mereven előre nyújtja, s benne valami csokorfélét markol. Mivel a ruházat színei egyeznek a menyezetfestés uralkodó színeivel, feltehetjük, hogy ezt is 1642-ben festették, s ekkorra utal különben a ruházat jellege is. Nem lehetetlen, hogy a kép Gáspár Miklóst, a romladoxó templom egykori helyrehozatóját, vagy magát a menyezetfestő asztalost ábrázolja.

Kelemen Lajos.

Drágaság 1691—3-ban. A Székely Oklevéltár VII. kötetében hosszú oklevélsorozat hirdeti az 1717—18. évi nagy szárazság és inség szomorú emlékét. A székelységre nézve igen súlyos volt ez az anyagi csapás s kétségtelenül nagy mértékben hozzájárult ellenálló képességének gyöngítéséhez. Azonban szűk esztendőket már előbb is kellett átélni, s ilyenekről maradt fenn egy rövid feljegyzés a marosköri unitárius esperesség jegyzőkönyvében. Dersi Pál esperes a jegyzőkönyv 185 oldalára, Szabédhoz írta be három lý évről e néhány sort:

¹ Maga a nemeslevél a címer magyar ruhás alakját a következőleg írja le: . . . „*scutum* videlicet militare erectum albi coloris, fundum illius viridi campo late stratum, in qua integer vir fuscis mystacibus at barbis conspicuus, capite *nigro pileo hungarico* tecto, ac viridi tunica et albis caligis amictus, flavisque cothurnis calceatus, et gladio cinctus, erecte stare manuum dextra vitreum cucurbitinum, sinistra vero candelam ardentem tenere seu ostentare, intuerique obversus esse cernitur“ etc.

² L. Erd. Múzeum 1898. évf. 612 old.

„Anno 1691. esztendőben oly szűk idő volt, hogy az búzának vékája készpénzen elment 12, 13 sustákokon, hitelben két forintoknál is feljebb. Csíkban, Gyergyóban harmadfél forinton készpénzen elment, egy (hordó)¹ bor 40 vedres elment fl 63, kupája 24 pénzen, sőt harminczon is. Egy tyúkért megadtak den 24 és 30. a javáért; egy véka árpa, törökbúza, köles 7 sustákon vagy 8-czon is elment. Ilyen büntetése volt Istennek szegény hazákon. P. D.

Az utánna esendő 1692 és 93. esztendők is nem sokkal voltak boldogabbak és bővebbek“.

Paulus Dersi mpria.

A külön kikezdést képező pár szót Dersi bizonyosan utólag, mindenestre 1693. és 99 között jegyezte fel, mert 1699. dec. 12-én már Dálnoki István az esperes.

K. L.

Özv. Arany Lászlóné úrnő Budapestről egy szép ereklyével gazdagította az Erd. Múz.-Egylet kéziratárát, megküldte t. i. megőrzés végett Arany János *Kisebb költeményei 1855.* eredeti sajtó alá rendezett kéziratát a *Ferenczi Zoltán* könyvtárigazgatóhoz intézett következő levél mellett: „Mellékelve küldöm Arany János kisebb költeményeinek egy kötet kéziratát. Szíves emlékül szánta megboldogult férjem azon egyesületnek Erdélyben, melynek kegyeletes hívatása hazánk jeleseinek ereklyéit az utókor számára megőrizni. Kérem, fogadja szívesen e megemlékezést. Tiszteletteljes üdvözlettel, Budapest, 1899. márcz. 23. Özv. Arany Lászlóné“. E nagybecsű ereklye az ápr. 13-iki igazg. választmányi ülésen bejelentetvén, választmányunk köszönő levelet intézett érte az adományozó úrnőnek.

Erdélyi Múzeum-Egylet.

Az Erdélyi Múzeum-Egylet f. hó 12-én tartotta meg e havi ig. vál. ülést *gr. Eszterházy* Kálmán elnöke alatt.

Elnök jelenti, hogy *br. Wesselényi* Miklós alelnökké, *gr. Vass* Béla vál. taggá választását köszönettel fogadta. *Dr. Farkas* Gyula szintén köszönetet mond ellenőre történt megválasztásáért.

A folyóügyek során *dr. Ferenczy Zoltán* bemutatja *Arany János* kisebb költeményei 1855-iki eredeti kéziratát, melyet *özv. Arany Lászlóné* küldött be ereklyeként az Erdélyi Múzeum-Egylet kéziratárának. A választmány hálás köszönettel fogadta.

A titkár bemutatta *özv. Szász* Domokosné úrnő köszönő levelét a megboldogult férje elhunya felett nyilványított részvétét.

¹ Az eredetiben ez a szó tollban maradt.